

Projektmedelsansökan

Förlängning av projektet – Tobaksfria ungdomar i Stockholms innerstad

- Ett samverkansprojekt mellan A Non Smoking Generation och Stockholms stads stadsdelsförvaltningar Norrmalm, Kungsholmen, Östermalm och Södermalm.

Sammanfattning

Under höstterminen 2009 och vårterminen 2010 (september 2009 – juni 2010) har Stockholms innerstadsstadsdelsförvaltningar i samarbete med A Non Smoking Generation genomfört ett tobaks- och drogförebyggande projekt – Tobaksfria ungdomar i innerstaden. Projektet har genomförts med stöd från Ungdomsstyrelsen och Länsstyrelsen i Stockholms län. Fokus i projektet har legat på att göra ungdomar delaktiga i det tobaks- och drogförebyggande arbetet. Det har huvudsakligen skett genom möten – så kallade framtidsverkstäder – med ungdomarna. Nu under våren har även ett seminarium genomförts där politiker och tjänstemän från stadsdelsförvaltningarna samt ungdomar deltog. Andra insatser i projektet har varit klassbesök av A Non Smoking Generations inspiratörer i stadsdelarnas skolor, utbildning av skolpersonal, provköp och tillsyn av tobaksförsäljning samt föräldramöten.

Projektet pågår fortfarande och ska utvärderas. Slutrapport kommer att inlämnas till Länsstyrelsen och Ungdomsstyrelsen i juni/juli 2010. Dock kan redan nu sägas att under projektets gång har metoden kring att öka ungdomars delaktighet i det drogförebyggande arbetet utvecklats och vi har funnit ett bra sätt att fånga upp och dokumentera ungdomarnas engagemang i frågorna. Däremot har det varit svårare att få mottagarna, det vill säga de vuxna politiker, tjänstemän, skol- och fritidspersonal, att i lika hög grad engagera sig i arbetet samt få till konkreta beslut och insatser utifrån ungdomarnas förslag. Vi tror dock att det finns en stor utvecklingspotential i det arbetssätt som projektet har och håller på att utveckla kring att öka ungdomars delaktighet. Likaså att hitta former för att kanalisera ungdomarnas åsikter och förslag så att de når fram till vuxenvärlden och även får effekt på det drogförebyggande arbetet. Vår övertygelse är att om vi kan förbättra dialogen mellan generationerna och mellan ungdomar och beslutsfattare så kommer det i sin tur ha effekt på drogbruket bland innerstadens ungdomar. Projektet ligger på så sätt helt i linje med de av riksdagen antagna folkhälsomålen samt Barnkonventionens riktlinjer för barns- och ungdomars inflytande över frågor som berör deras vardag.

Innerstadens stadsdelsförvaltningar, tillsammans med A Non Smoking Generation ansöker därför nu om förnyat stöd och ekonomiska medel (150 000 kr) för att fortsätta vidareutveckla metoden och arbetssättet – Tobaksfria ungdomar i innerstaden.

Bakgrund

Redan 1975 gick Världshälsoorganisationen WHO ut med budskapet "att ingen annan åtgärd skulle ha så stor betydelse för att förhindra sjukdomar och för tidig död i västvärlden som om man kunde eliminera tobaksanvändning". I Sverige på 70-talet rökte nästan varannan vuxen man och var tredje vuxen kvinna. Varannan elev i årskurs 9 rökte. Det var även då som unga flickor började röka mer än unga killar, något vi nu märker av i lungcancer statistiken. Lungcancer är idag vanligare bland kvinnor än hos män.

Det långsiktiga arbetet i Sverige för att minska tobaksbruket har sedan dess varit framgångsrikt, och tendensen är att rökningen nu sjunker långsamt i alla grupper. Idag röker mindre än 15 % av befolkningen, vilket gör Sverige till ett av de "rökfriaste" länderna i världen. Däremot har andelen snusare i Sverige varit relativt konstant under de senaste 10 åren men en tydlig ökning syns bland unga flickor, vilket inger oro.

Men trots det framgångsrika arbetet finns orosmoln. Sverige har fortfarande närmare en miljon rökare och 800 000 snusare. Rökningen dödar ca 7 000 människor per år. Samhällskostnaden för rökningen är minst 26 miljarder kronor årligen. Rökning och snusning orsakar med andra ord fortfarande stort mänskligt lidande för enskilda personer och stora kostnader för det svenska samhället.

Ytterligare anledning till oro är det senaste årets utveckling bland ungdomar. Såväl CAN:s nationella undersökning som Stockholmsenkäten visar att rökningen återigen ökar bland ungdomar. Om detta är ett trendbrott eller en tillfällighet är ännu för tidigt att säga. Men tydligt är att varje årskull och generation måste vinnas och att vi inte kan luta oss tillbaka och tro att det löser sig självt.

Ytterligare skäl att ta krafttag mot ungdomars tobaksbruk är att all forskning pekar på att det finns klara och tydliga samband mellan ungdomars bruk av tobak och bruk av alkohol samt en ökad benägenhet att prova narkotika. De ungdomar som röker har tidigare alkoholdebut, dricker oftare och mer. De ungdomar som testar narkotika är nästan uteslutande först rökare. Tobak är det första normbrytande steget som tas på drogtrappan.

I Stockholms innerstad ser man en negativ utveckling gällande ungdomars tobaks- och drogbruk. Den positiva trend som funnits sedan slutet på 1990-talet är bruten och återigen testar och börjar fler ungdomar röka och snusa. I Folkhälsoinstitutets kartläggning från 2009 över barn och ungdomars psykiska hälsa hamnar alla fyra stadsdelar i det översta skiktet på både alkohol- och tobaksbruk hos elever i årskurs 9. Utifrån det har A Non Smoking Generation i samverkan med Stockholms stadsdelars förvaltningar SDF Södermalm, SDF Norrmalm, SDF Östermalm och SDF Kungsholmen, under hösten 2009 – våren 2010 genomfört ett tobaks- och drogförebyggande projekt – Tobaksfria ungdomar i Stockholms innerstad – där man genom ett antal olika insatser (ett så kallat flerkomponentsprogram) har arbetat för att innerstadsungdomarna ska välja en tobaksfri och drogfri livsstil. Ett projekt där ungdomar inte bara har varit målgrupp utan även aktörer, som har varit delaktiga och

drivande. Projektets målsättning har varit och är helt i linje med det av Riksdagen antagna Folkhälsomål 11 som bland annat säger att antalet tobaksdebuter bland unga ska halveras till 2014.

Om A Non Smoking Generation

Stiftelsen/organisationen A Non Smoking Generation har sedan 1979 arbetat med att förebygga tobaksbruk bland barn och ungdomar. Det har man gjort genom opinionsbildning, kampanjer, utbildning av politiker, regionala och lokala drogsamordnare, skol- och fritidspersonal, genom att träffa och "utbilda" föräldrar och inte minst genom att träffa barn och ungdomar i åldern 11 – 18 år genom så kallade klassbesök. A Non Smoking Generation har via sina klassbesök träffat över 1,5 miljoner ungdomar. De metoder och arbetssätt som A Non Smoking Generation arbetar med har utvärderats med gott resultat (se bland annat – Att arbeta tobakspreventivt med ungdomar, Utvärdering av tre projekt som delvis finansierats av Statens Folkhälsoinstitut 2005:3.)

A Non Smoking Generation är även en betydelsefull väg in på arbetsmarknaden för ungdomar. A Non Smoking Generation anställer årligen 15 – 20 ungdomar (i åldern 18 – 25 år) som Inspiratörer (skolinformatörer). Ungdomarna får på så sätt, utbildning, arbetslivserfarenhet och referenser att kunna hänvisa till i sitt framtida yrkesliv. Huvuddelen av de anställda på A Non Smoking Generation är per definition ungdomar 18 – 25 år och medelåldern ligger idag på 24, 7 år.

Projektets syfte:

Projektets syfte är att utifrån de erfarenheter som har dragits under år 1 av genomförandet vidareutveckla de metoder som arbetats fram för att öka ungdomars delaktighet i det drogförebyggande arbetet. Vi kommer även att sträva efter att finna former för att förbättra dialogen mellan ungdomarna och vuxenvärlden. Vi kommer samtidigt att behålla de delar i projektet som har fungerat bra så som klassbesök och föräldramöten.

Projektets kortsiktiga och långsiktiga mål:

- Öka barns och ungdomars reella delaktighet i det förebyggande arbetet inom Stockholms stads stadsdelar.
- Öka kunskapen hos såväl A Non Smoking Generation som hos samverkansparterna (Stockholm stads stadsdelar) kring vad som styr ungdomars val av levnadsvanor och livsstil.
- Öka kunskapen om tobaksproblematik samt verksamma förhållnings- och arbetssätt hos stadsdelarnas politiker, tjänstemän, skolpersonal och hos föräldrar.
- På sikt minska tobaks- och drogbruket hos innerstadens ungdomar.

Projektets olika komponenter

De mest verkningsfulla strategierna avseende tobaksförebyggande arbete bygger på så kallade flerkomponentsprogram som riktas till såväl breda som specifika målgrupper och där ingen enskild åtgärd kan ersättas med en annan. Ett annat framgångsrecept bygger på målgruppens (ungdomars) delaktighet i det förebyggande arbetet. Vi har därför i detta

projekt valt ett antal olika komponenter som syftar till att påverka ungdomars attityder till tobak och deras tillgänglighet till tobak. Vi strävar även efter en hög delaktighet för ungdomarna i de olika insatserna.

Framtidsverkstad

Konceptet med framtidsverkstäder har varit en framgångsfaktor i projektet hittills. Vi kommer därför fortsätta genomföra dessa. Och då i huvudsak via skolan som arena. Framtidsverkstad är en metod där man i stor- och smågrupper diskuterar en problematik eller ett tema och "brainstormar" runt förutbestämda frågor. Framtidsverkstäder används som ett sätt att arbeta med grupper för att öka deras inflytande och delaktighet. Vid respektive framtidsverkstad samlas ett trettiotal ungdomar och diskuterar hur de anser det drogförebyggande arbetet bäst genomförs och hur olika komponenter i arbetet kan utformas. På så sätt involveras ungdomar i det drogförebyggande arbetet. Och de ungdomar som deltar vid framtidsverkstäderna kan även fungera som projektets ambassadörer på sina skolor. Framtidsverkstädernas resultat dokumenteras och delges skolpersonal, politiker och tjänstemän.

Utbildning och dialog med stadsdelarnas nämndpolitiker och tjänstemän

Stadsdelarnas nämndpolitiker och tjänstemän är en viktig målgrupp i det tobaksförebyggande arbetet. De kan skjuta till resurser, fatta beslut och påverka den allmänna inställningen hos övriga anställda inom stadsdelen. Om stadsdelens politiker och stadsdelsdirektör säger att minska tobaksbruket bland stadsdelens unga är ett prioriterat område, påverkar det personal inom skola, barnomsorg och socialtjänst. Men för det krävs att politiker och tjänstemän har kunskap om och förståelse för tobaksproblematiken och vad som kan göras för att arbeta förebyggande denna problematik. Därför kommer en utbildning hållas för berörda politiker och tjänstemän inom stadsdelarna. Vid denna utbildningsinsats kommer även ungdomar vara representerade för att föra en dialog med tjänstemän och politiker om det drogförebyggande arbetet. Före utbildningen har politiker och tjänstemän fått den dokumentation som har utkommit ur framtidsverkstäderna.

Framtidsverkstädernas dokumentation – processas i nämnder m.m.

Här är en ny del i projektet. Vi vill tillsammans med politiker och tjänstemän inom innerstadens stadsdelsförvaltningar utveckla former för att ungdomarnas förslag – som dokumenteras vid framtidsverkstäderna samt vid mötet med politiker och tjänstemän (se ovan) – processas i stadsdelsförvaltningarnas nämnder. Att de faktiskt får en påverkan på det politiska beslutsfattandet inom stadsdelarna.

Klassbesök i årskurs 6 och 7

Även under år 2 av projektet kommer NSG:s unga Inspiratörer (18 – 25 år) genomföra klassbesök i årskurserna 6-7 i stadsdelarnas skolor. Totalt kommer 136 klasser (ca 4 000 elever) beröras. Under klassbesöken varvas värderingsövningar, rollspel och diskussioner om tobak, hälsa och grupstryck med fakta om tobakens skadeverkningar och effekten av tobaksreklam. Eleverna ges möjlighet att utifrån intresse och engagemang diskutera olika

aspekter av tobak. På så sätt görs eleverna delaktiga och kan påverka klassbesökets innehåll och utformning. Klassbesöken är ett bra komplement till skolans ordinarie ANT-undervisning.

Kommunikation via sms och blogg

Mobiltelefonen är utan tvekan inte bara barn och ungdomars utan allas vår hjärtevän, då den är navet i vår kommunikation. För barn och ungdomar i skolan, på fritiden, hemma osv är mobilen livet dygnet runt. Ett klassbesök är ett första möte med eleverna men absolut inte det sista. Våra inspiratörer finns i barnens närområde, men det är en omöjlighet att ha kontakt med alla barn. Vi chattar med dem, finns på communities och driver egen blogg. Men att låta dem få påminnas och inspireras via deras mobiltelefon/messa är ett lysande arbetssätt som bygger på målgruppens egna villkor. Det gör också att de själva kan skapa och känna tillhörighet.

Vi hoppas att detta sätt inte bara kan vara nyskapande och inspirerande för andra utan också ge enorma effekter och följder för hela projektet. Det tekniska lösningarna finns redan på förslag och samarbete med mobiloperatörer är inte omöjligt.

Framtagande av tobakspolicys på stadens skolor

A Non Smoking Generation erbjuder skolorna stöd avseende framtagande och implementering av tobakspolicy. Även här är ungdomarna aktiva och delaktiga då arbetet på varje skola sker i samverkan med en arbetsgrupp bestående av skolans personal och elever/elevråd.

Föräldra- och elevmöten

Genom A Non Smoking Generation kommer projektet arbeta med kombinerade föräldra- och elevmöten kring tobak. På mötena får föräldrar och elever diskutera tobaksproblematiken. Först ges en kort information från NSG, därefter delas man in i smågrupper föräldrar/elever och får utifrån ett antal färdiga frågeställningar diskutera hur man ser på tobak och bruk av tobak. De här diskussionerna brukar ge framförallt föräldrarna en god insyn i ungdomarnas värld och förståelse för vad de som föräldrar kan göra för att stödja sitt barn att förbli tobaksfritt.

Tillsyn och provköp

Då Statens folkhälsoinstitut för närvarande inte rekommenderar att provköp genomförs av tillsynsmyndigheten så kommer inga provköp att genomföras inom projektets ram tills dess att frågan utretts vidare.

Löpande opinionsbildning

För att stärka projektet kommer ett antal opinionsbildande insatser genomföras.

Utvärdering, uppföljning och dokumentation

Projektet utvärderas löpande utifrån projektets syfte och mål avseende implementering samt ungdomars delaktighet. Utvärderingen sammanställs i slutet av projektet. Projektets

resultat i form av arbetsmodeller och tillvägagångssätt dokumenteras och kan vid gott utvärderingsresultat sammanställas i exempelvis handboksformat. Ambitionen är att arbetet efter genomfört projekt ska fortsätta i en samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna och A Non Smoking generation.

Preliminär tidplan år 2

• Rekrytering av Inspiratörer	September 2010
• Genomförande av framtidsverkstäder	Sept 2010 - dec 2010
• Utbildning av stadsdelarnas nämndpolitiker och tjänstemän.	Januari 2011
• Framtagande av modell för att ta tillvara ungdomarnas...	Januari – mars 2011
• Klassbesök i årskurs 6 och 7 i samtl. Stadsd. Skolor.	Okt. 2010 – april 2011
• Framtagande av policys på skolorna	Nov. 2010 – april 2011
• Föräldra- och elevmöten	Nov. 2010 – april 2011
• Tillsyn och provköp	?
• Löpande opinionsbildning	Nov. 2010 – april 2011
• Utvärdering År 2	Klar juni 2011

Preliminär budget

• Lön projektledare aug 10 – juni 11 (50 % av heltid)	220 000 kr.
• Lön 2 Inspiratörer okt 10 – maj 11 (50 % av heltid)	250 000 kr.
• Arbetstid samordnare stadsdelarna samt övr. NSG pers.	Egen finansiering
• Genomförande av utbildningsdagar polit. Tjänstem.	20 000 kr + egen finans.
• Genomförande av Klassbesök 136 klasser	Ingår i Inspiratörskostn.
• Genomförande av Föräldra- och elevmöten	Ingår i projl. Insp. kostn.
• Löpande arbete med opinionsbildning	Egen finansiering.
• Projekt administration, ekonomi, lokaler, datorstöd m.m.	Egen finansiering
• Utvärdering extern konsult	100 000 kr.

Totalt ansökningsbehov:

590 000 kronor

Finansiering

• Ansökan Ungdomsstyrelsen	400 000 kr
• Ansökan Länsstyrelsen Stockholms län	150 000 kr
• Ansökan övrigt	40 000 kr
• Egenfinansiering Stadsdelarna/ NSG uppskattas i projektet till min.	300 000 kr